

ברת, קרל (1886-1968)

(Karl Barth). תיאולוג פרוטסטנטי שווייצרי. ב' היה התיאולוג הבולט ביותר במסורת הקלוויניסטית במחצית הראשונה של המאה ה-20. הוא חונך בגרמניה, אך ב-1914 התמרד במוריו התיאולוגים נוכח תמיכתם המלאה בלאומיות הגרמנית ובמטרות המלחמה של גרמניה. פרשנותו ל'איגרת אל הרומיים' (1919), היתה מתקפה בוטה על ה'פרוטסטנטיות התרבותית' של המאה ה-19, וכפירה בזיהוי 'מלכות האל' עם קידמה אנושית או לאומית. מהותה של תיאולוגיה לפי ב' אינה מסתכמת בניסונו של האדם למצוא את האלוהים, אלא בתיאור הענקת החסד האלוהי בזכות האמונה. בשנים 1921-1935 היה ב' פרופסור לתיאולוגיה באוניברסיטאות גטינגן, מינסטר ובון, יסד אסכולה לתיאולוגיה 'דיאלקטית', שראתה בהתגלות שבכתבי-הקודש את המקור הבלבדי לסמכות בכנסייה ודחתה כול התפשרות עם אידיאולגיות לאומניות או גזעניות. מ-1933 היה ב' לאביה הרוחני של ה'כנסייה המוודה' (Bekennende Kirche) הגרמנית, שהתנגדה ל'נוצרים הגרמנים' הפרו-נאצים, וב-1934 היה המחבר העיקרי של הצהרת האמונים של בארמן, של תומכי ה'כנסייה המוודה' שבה הגנו כמה כנסיות פרוטסטנטיות גרמניות על עמדתן נגד הדרישות הטוטליטריות של המדינה. ב-1935 גורש מגרמניה, שב לבאזל עיר מולדתו, והתמסר לעבודתו העיקרית, שאותה לא סיים, ה'תיאולוגיה של הכנסייה' (13 כרכים).

יחסו העויין של ב' לאנטישמיות הנאצית היה מבוסס על תיאולוגיית כתבי-הקודש שלו. תחילה לא ראה צורך להעמיד את ה'בעייה היהודית' כנושא המרכזי בהתנגדות הכנסייה. לאחר גירושו מגרמניה דיבר ב' בצורה עוד יותר נחרצת בזכות היהודים, ומשנת 1938 הכירה התיאולוגיה שלו באופן בלתי מסוייג בסולידריות של הנוצרים והיהודים כיורשים השותפים של ההתגלות המקראית. הכרך של ה'תיאולוגיה של הכנסייה' (1942) כלל פרק נוקב על התלות והבסיס הבלתי ניתנים לעירעור של הכנסייה ב'ישראל'. בכרכים שאחרי-כן מתח ב' ביקורת נמרצת על גישותיה המסורתיות של הנצרות המנצחת, שלל את הפעילות הנוצרית המסיונרית בקרב העם היהודי מבחינת האמונה הדתית, ודחה את ההשקפה שהכנסייה הנוצרית תפסה את מקומה של היהדות כמקור בלבדי לישועה. למרות השקפותיו הדוגמטיות לגבי היהדות המודרנית ואמונתו שרק בישו נמצא גאולה, היתה השפעתו של ב' על התקופה שלאחר המלחמה רבת חשיבות, בעיקר במסגרת גופים כגון המועצה העולמית של הכנסיות, בחשיבה מחודשת על מערכת היחסים התיאולוגית בין הנצרות ליהדות.